

POSTANOWIENIE

Dnia 28 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa Syndyka Masy Upadłości "P. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością [...]" spółki komandytowo-akcyjnej w W. w upadłości likwidacyjnej
przeciwko P. A.
przy udziale Prokuratora Prokuratury Regionalnej w [...]
o stwierdzenie bezskuteczności czynności prawnej i nakazanie przekazania lokalu mieszkalnego do masy upadłości, ewentualnie o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 28 stycznia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 24 czerwca 2020 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od P. A. na rzecz Syndyka Masy Upadłości "P. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością [...]" spółki komandytowo-akcyjnej w W. w upadłości likwidacyjnej kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego P. A. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 24 czerwca 2020 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiediano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN z dnia: 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru

postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1904) jego obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia SN z dnia: 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; 25 maja 2021 r., II CSK 96/21). Ponadto, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN z dnia: 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14; 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN z dnia:

24 października 2012 r., I PK 129/12; 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, Biul. SN 2015, nr 5). Zagadnienie to nie może być przy tym pozorne, czyli m.in. nie może stanowić próby obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Zdaniem skarżącego w sprawie występuje istotne zagadnienia prawne, sprowadzające się do udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy roszczenie o stwierdzenie bezskuteczności w stosunku do masy upadłości czynności prawnej upadłego, oparte na art. 127 ust. 1 z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (aktualnie: t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1228 ze zm.; dalej: pr. upadł.), oraz roszczenie o przekazanie (wydanie) do masy upadłości tego, co ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło, oparte na art. 134 ust. 1 pr. upadł., mogą być kumulowane i dochodzone łącznie w jednym postępowaniu, tj. mogą być jednym pozwem, a konsekwencji – czy dopuszczalne jest jednoczesne orzeczenie przez sąd w wyroku bezskuteczności względem masy upadłości czynności prawnej upadłego wraz z obowiązkiem przekazania do masy upadłości tego, co ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło, czy też przeciwnie – oba te roszczenia mają charakter konkurencyjny i nie mogą być dochodzone łącznie w jednym postępowaniu, tj. jednym pozwem, a w konsekwencji – nie jest możliwe jednoczesne uwzględnienie obu ww. powództw przez sąd w jednym wyroku.

Przekładając powyższe na realia niniejszej sprawy, należy wskazać, że skarżący potraktował zamiennie dwie przesłanki przedsądu, do czego nie ma podstaw. Chodzi mianowicie o przesłanki wskazane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., przy czym nie odwołał się do tej drugiej, tj. istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Powołanie się na tę przesłankę przedsądu wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni

przepisu (zob. np. postanowienia SN z dnia: 15 października 2002 r., II CZ 102/02; 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08; 24 lutego 2012 r., II PK 274/11; 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20). Nie może przy tym stanowić przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jedynie przekonanie skarżącego strony o „istotności” czy „ważności” problemu, który pojawia się na tle konkretnego rozstrzygnięcia w postępowaniu przed sądem drugiej instancji ani nie może sprowadzać się jedynie do polemiki ze stanowiskiem co do wykładni prawa przyjętym przez ten sąd.

Skarżący powielił argumentację odnośnie do potrzeby wykładni przepisów prawnych, uzasadniając przesłankę dotyczącą istotnego zagadnienia prawnego, co już samo w sobie jest błędne. Ponadto, skoro na tle wykładni przepisu powstały rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego, to znaczy, że zajął on już stanowisko w tej kwestii i to nie jeden raz. Nie można zatem budować w oparciu o te same wątpliwości istotnego zagadnienia prawnego, które charakteryzuje się tym, że jest nowe, jeszcze nierozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy (zob. np. postanowienie SN z dnia 15 grudnia 2016 r., I CSK 315/16). Skarga kasacyjna została zatem nieprawidłowo skonstruowana.

Niezależnie od powyższego trzeba wskazać, że przedstawione przez skarżącego pytanie i tak nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego we wskazanym rozumieniu. W istocie jest pytaniem o trafność stanowisk Sądów *meriti* wyrażoną w związku z rozstrzygnięciem sprawy i polemiką z tymi stanowiskami. Przedstawione zagadnienie nie ma charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz jest pytaniem w tej sprawie. Skarżący nie wykazał elementu „istotności” ani „nowości”, ograniczając się do przedstawienia argumentacji stanowiącej w istocie polemikę ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego. W skardze kasacyjnej ograniczono się do zgłoszenia wątpliwości, które w istocie stanowią pozór występowania w sprawie zagadnienia prawnego. Przywołane przez skarżącego orzeczenia, które miały wesprzeć jego argumentację odnośnie do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, dotyczą odmiennych niż przedmiotowy stanów faktycznych i prawnych. Samo zaś zagadnienie nie ma charakteru „nowości”, bowiem Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w przedmiotowej materii, podkreślając, że nie zasługuje na akceptację pogląd

o niedopuszczalności kumulacji procesowych roszczeń o ustalenie i zasądzenie (wydanie). W tym wypadku zbieg nie ma bowiem charakteru konkurencyjnego, ani nie unicestwia materialnej przesłanki interesu prawnego po stronie powoda.(wyrok SN z dnia 4 września 2014 r., II CSK 609/13).

W judykaturze Sądu Najwyższego utarł się pogląd, że powód może dochodzić jednym pozwem kilku roszczeń przeciwko temu samemu pozwanemu pod warunkami określonymi w art. 191 k.p.c., jak i – w sprawie o świadczenie – rozdrobnić jedno materialnoprawne roszczenie i dochodzić go częściami, w osobno prowadzonych sprawach. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z 28 sierpnia 2019 r., IV CSK 255/18, sytuacja, w której powód jednym pozwem dochodzi kilku roszczeń wobec tego samego pozwanego, ma miejsce nie tylko wtedy, gdy powód formułuje odmienne żądania opierając każde na innych okolicznościach faktycznych oraz gdy formułuje odmienne żądania opierając je na tych samych okolicznościach faktycznych, lecz również wtedy, gdy powód formułuje jedno żądanie, opierając je na różnych zespołach okoliczności faktycznych, których odmienność pociąga za sobą powstanie dwóch lub większej liczby roszczeń procesowych. W każdej z tych sytuacji zachodzi wielość roszczeń w jednym procesie (kumulacja przedmiotowa roszczeń), różniących się od siebie treścią żądań, uzasadniającymi je zespołami okoliczności faktycznych, względnie oboma tymi elementami jednocześnie. Artykuł 191 k.p.c. wprost i wyraźnie reguluje sytuację kumulacji roszczeń, a zatem dochodzenia ich obok siebie, co obliguje sąd do wypowiedzenia się o zasadności każdego z nich (wyrok SN z dnia 11 grudnia 2020 r., V CSK 32/19).

Nie ulega wątpliwości, że Sąd *meriti* jest uprawniony przyjąć jedną z koncepcji zaprezentowanych w orzecznictwie i nie sposób z tego tytułu postawić mu zarzutu. Biorąc pod uwagę poglądy Sądu Najwyższego, nie sposób uznać, aby orzeczenia wydane przez Sądy *meriti* były błędne lub sprzeczne z wykładnią poczynioną przez Sąd Najwyższy.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem art. 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).